Uddrag

af

Medicinalberetningen

fra

Viborg og Thisted Amters Fysikat

for Aaret 1904.

Viborg.
F. V. Backhausens Bogtrykkeri.
1905.

Uddrag

af

Medicinalberetningen

fra

Viborg og Thisted Amters Fysikat

for Aaret 1904.

Viborg.
F. V. Backhausens Bogtrykkeri.
1905.

Omkostningerne ved Udgivelsen afholdes efter Bevilling af Amtsraadene for Viborg og Thisted Amter.

Folkemængden

er for hele Fysikatet kalkuleret til 183394.

I Viborg Amt . . . . . 110343.
I Thisted — . . . . . 73051.

I Viborg	8985	I Viborg Amts Landkredse	96258
I Skive	5100	I Thisted — —	61184
I Thisted	6200		
I Nykjøbing (Mors) .	5667		
I samtlige Kjøbstæder	25952	I samtlige Landkredse	157442

Fødsler.

Efter *Jordemødrenes Fødselsprotokoller* er der fra hele Fysikatet anmeldt 5558 Fødende med 5624 Fødsler, deraf 66 Flerfødsler = 1,2 %.

5423 tidige Fødsler = 96,4 %, 201 førtidige Fødsler = 3,6 %.

Af Børnene fødtes i Issestilling 5403 = 96,1 %, i Ansigtsstilling 17 = 0,3 %, i Sædestilling 114 = 2,0 %, Fodstilling 37 = 0,7 %, Tvær- og Skraaleje 38 = 0,7 %, Stillingen uangivet 15 = 0,3 %.

Fødslen endte ved Naturen hos 5408 = 96,2 %, ved Fremtrækning hos 50 = 0,9 %, ved Vending ved Issestilling hos 15 = 0,3 %, ved Vending ved Skraaleje hos 37 = 0,7 %, ved Tangen hos 113 = 2,0 %, ved skarpe Instrumenter hos 1 = 0,0 %. Moderkagen udtagen i 30 Tilfælde = 0,5 %.

Af 5624 fødte Børn ere 5492 levendefødte = 97,7 %, 132 dødfødte = 2,3 %.

Levendefødte. Efter *Præsternes Indberetninger* er der i hele Fysikatet født 5507 levende Børn (i Viborg Amt 3411 = 3,1 %, i Thisted Amt 2096 = 2,9 %). Fødselsprocenten er for hele Fysikatet 3,0.

I samtlige Kjøbstæder er født 752 levende Børn = 2,9 % (i Viborg 226, i Skive 142, i Thisted 176, i Nykjøbing (Mors) 208).

I samtlige Landkredse er født 4755 levende Børn (i Viborg Amts Landkredse 3043, i Thisted Amts Landkredse 1712).

Fødselsprocenten er for alle Landkredsene 3,0 (i Viborg Amts Landkredse 3,2 %, i Thisted Amts Landkredse 2,8 %).

Dødfødte. For hele Fysikatet er efter *Præsternes Indberetninger* anmeldt 133 Dødfødte = 2,4 % af Fødslernes Antal (i Viborg Amt 77, i Thisted Amt 56).

For samtlige Kjøbstæder er anmeldt 16 Dødfødte = 2,1 % af Fødslernes Antal. (Viborg 3, Skive 2, Thisted 5, Nykjøbing (Mors) 6).

For samtlige Landkredse er anmeldt 117 Dødfødte = 2,4 % af Fødslernes Antal (Viborg Amt 72, Thisted Amt 45). Ialt Fødte efter Præsternes Indberetninger 5640, o: 5507 Levendefødte og 133 Dødfødte.

Uægtefødte Børn. Efter Jordemødrenes Fødselsprotokoller udgjorde de Uægtefødte i hele Fysikatet 5,0 % af alle Fødsler. (Viborg Amt 6,4 %, Thisted Amt 3,6 %).

	1904.	1903.	1902.	1901.	1900.
I Kjøbstæderne:					
Viborg Kjøbstad	13,1 %.	7,4 %.	7,8 %.	8,3 %.	11,1 %.
Skive —	10,4 —	5,4 —	7,9 —	5,6 —	9,2 —
Thisted —	4,4 —	3,6 —	5,1 —	5,7 —	5,7 —
Nykjøbing — (Mors)	2,8 —	4,3 —	6,6 —	0,7 —	4,9 —
I Landkredsene:					
Viborg Lægedistrikts Landkreds	5,5 —	6,8 —	6,5 —	5,0 —	4,9 —
Skive — —	5,0 —	5,0 —	4,9 —	5,9 —	4,5 —
Sjørup — —	2,5 —	3,4 —	3,0 —	0 —	2,0 —
Silkeborg — —	5,7 —	7,1 —	4,3 —	4,4 —	4,3 —
Frijsenborg — —	5,2 —	3,1 —	7,1 —	5,6 —	5,2 —
Randers — —	7,9 —	6,9 —	7,7 —	14,0 —	7,6 —
Hobro — —	4,2 —	5,8 —	1,8 —	7,6 —	8,8 —
Farsø — —	5,0 —	5,6 —	4,5 —	1,2 —	1,0 —
V.Hanherred — —	4,4 —	3,5 —	3,0 —	4,0 —	3,9 —
Thisted — —	3,8 —	2,8 —	2,0 —	2,0 —	1,6 —
Vestervig — —	1,9 —	5,0 —	5,0 —	2,3 —	1,8 —
Thyholm — —	3,4 —	3,9 —	2,5 —	6,1 —	2,9 —
Morsø — —	4,1 —	5,3 —	5,0 —	3,7 —	5,2 —

Af samtlige 5624 fødte Børn ere 5343 ægte, 281 uægte.
Af de 5343 ægtefødte Børn vare 129 dødfødte = 2,4 %.
Af de 281 uægtefødte Børn vare 4 dødfødte = 1,4 %.

Dødsfald.

I Aaret 1904 døde i Kjøbstæderne 362*)
- — — — i Landkredsene 2033

Tilsammen 2395

Dødelighedsprocenten er for hele Fysikatet 1,3 (for Kjøbstæderne 1,4, for Landkredsene 1,3).

I Viborg Kjøbstad døde 117 = 1,3 % af Folkemængden.
- Skive — — 55 = 1,1 — - —
- Thisted — — 100 = 1,6 — - —
- Nykjøbing — (M.) — 90 = 1,6 — - —

*) I Kjøbstæderne døde i 1904 66 Individer, der ikke vare hjemmehørende her, og ikke ere medregnede i denne Oversigt.

Den højeste Dødelighedsprocent i Forhold til Folketal falder paa Randers Landkreds med 2,0, den laveste Dødelighedhedsprocent falder paa Skive Kjøbstad og Silkeborg Landkreds med 1,1 for hver.

Efter Alder og Kjøn stiller Dødeligheden sig i Kjøbstæderne paa følgende Maade:

Af det samlede Antal Døde, 362, vare:

0—1 Aar.	1—5 Aar.	5—15 Aar.	15—65 Aar. Mænd.	15—65 Aar. Kvinder.	Over 65 Aar. Mænd.	Over 65 Aar. Kvinder.
97	21	25	56	59	51	53
26,8%	5,8%	6,9%	15,5%	16,3%	14,1%	14,6%
			31,8 %		28,7 %	

	0—1 Aar.	1—5 Aar.	5—15 Aar.	15—65 Aar. Mænd.	15—65 Aar. Kvinder.	Over 65 Aar. Mænd.	Over 65 Aar. Kvinder.	
I Viborg døde	31	6	5	24	17	14	20	= 117
- Skive —	15	0	7	6	12	3	12	= 55
- Thisted —	20	1	5	21	21	22	10	= 100
- Nykjøbing M. døde	31	14	8	5	9	12	11	= 90

De vigtigste Dødsaarsager vare i Kjøbstæderne:

	0—1 Aar.	0—5 Aar.	5—15 Aar.	15—65 Aar. Mænd.	15—65 Aar. Kvinder.	Over 65 Aar. Mænd.	Over 65 Aar. Kvinder.	Ialt.
Tuberkulosis	3	5	14	12	23	»	3	60
Cholerine & Catarrh. intestin. acut.	35	1	»	»	»	»	»	36
Marasmus senilis	»	»	»	1	»	13	16	30
Cancer	»	»	»	4	7	8	10	29
Bronchopneum & Bronchit. capill.	15	»	2	2	»	1	2	22
Morbus cordis	»	»	»	4	6	9	2	21

Af alle Aldersklasser døde i Kjøbstæderne af epidemiske Sygdomme 90, af kroniske Sygdomme 272.

Befolkningens Tilvæxt.

Generaltabel

over Levendefødte og Døde (Dødfødte ikke medregnet) i de enkelte Kjøbstæder og Landkredse, respekt. efter Kvartalsberetningerne og efter Mortalitetstabellerne i Forhold til Folketal.

Kjøbstæderne.	Folketal.	Antal Fødsler.	Fødselsprocent.	Antal Dødsfald.	Dødsprocent.	Overskuds-procent.
Viborg	8985	226	2,5	170	1,9	0,6
Skive	5100	142	2,8	55	1,1	1,7
Thisted	6200	176	2,8	100	1,6	1,2
Nykøbing (Mors)	5667	208	3,7	103	1,8	1,9
Samtlige Kjøbstæder	25952	752	2,9	428	1,7	1,2
Landkredsene.						
Viborg	35000	1118	3,2	438	1,3	1,9
Skive	27400	908	3,3	355	1,3	2,0
Sjørup	2611	81	3,1	35	1,3	1,8
Silkeborg	7822	197	2,5	86	1,1	1,4
Frijsenborg	7000	215	3,1	93	1,3	1,8
Randers	5825	158	2,7	117	2,0	0,7
Hobro	6000	187	3,1	73	1,2	1,9
Farsø	4600	179	3,9	64	1,4	2,5
V. Hanherred	8629	240	2,8	107	1,2	1,6
Thisted	18000	441	2,5	207	1,2	1,3
Vestervig	12627	375	3,0	160	1,3	1,7
Thyholm	4949	143	2,9	61	1,2	1,7
Morsø	16979	513	3,0	237	1,4	1,6
Samtlige Landkredse	157442	4755	3,0	2033	1,3	1,7
Hele Embedsomraadet	183394	5507	3,0	2461	1,3	1,7

Ved Overskud af Fødte over Døde er Befolkningen i 1904 voxet i Kjøbstæderne med 324 = 1,2 %, i Landkredsene med 2722 = 1,7 %.

Sygeligheden.

Epidemiske Sygdomme.

Aar 1904 har været meget gunstigt i hygiejnisk Henseende. Antallet af de paa Ugelisterne anmeldte epidemiske Sygdomstilfælde er 10607 imod 12777 i 1903. Det er i det Hele det mindste Antal i flere Aar.

Den eneste epidemiske Sygdom, der har haft nogen Betydning er **Skarlagensfeberen**, der har været udbredt over hele Fysikatet og hist og her er optraadt med mindre, samlede Epidemier; men da Tilfældene gjennemgaaende har været yderst godartede, ja ofte saa milde, at de neppe ændsedes i Hjemmene, har Sygdommen ikke vakt synderlig Opmærksomhed eller Ængstelse i Befolkningen.

Af **Mæslinger** har der været betydelige Epidemier i Thy og Hanherred, men Tilfældene har gjennemgaaende været saa milde, at kun et forholdsvis ringe Antal har været under Lægebehandling.

Diphtheria og **Croup** er ligesom i 1903 optraadt meget mildt med kun faa og spredte Tilfælde.

Influenza har været til Stede i hele Fysikatet, dog særlig i Viborg Lægedistrikt, men Tilfældene ere kun faa i Sammenligning med det foregaaende Aar.

Typhoid Feber er optraadt med det samme ringe Antal som de to foregaaende Aar.

Om de øvrige akute epidemiske Sygdomme er der intet særligt at bemærke.

Offentlig Behandling har ikke været bragt i Anvendelse i Aaret 1904.

Antallet af epidemiske Sydomstilfælde har for hele Fysikatet været 10607 = 5,8 % af Folketallet, (i Kjøbstæderne 2687 = 10,4 %, i Landkredsene 7920 = 5,0 %), deraf

for Viborg Amt 5925 = 5.4 % af Folketallet (i Kjøbstæderne 1032 = 7,4 %, i Landkredsene 4893 = 5,1 %), og

for Thisted Amt 4682 = 6,4 % af Folketallet (i Kjøbstæderne 1655 = 13,9 %, i Landkredsene 3027 = 4,9 %).

Af Kjøbstæderne i Fysikatet er

i Viborg anmeldt 721 Tilfælde af epidemiske Sygdomstilfælde (8,0 % af Folketallet) med 34 Dødsfald = 4,7 % af de anmeldte Tilfælde,

i Skive er anmeldt 311 Tilfælde (6,1 % af Folketallet) med 14 Dødsfald = 4,5 % af de anmeldte Tilfælde,

i Thisted er anmeldt 874 Tilfælde (14,1 % af Folketallet) med 20 Dødsfald = 2,3 % af de anmeldte Tilfælde,

i Nykjøbing (Mors) er anmeldt 781 Tilfælde (13,8 % af Folketallet) med 35 Dødsfald = 4,5 % af de anmeldte Tilfælde.

Af Landkredsene er Sjørup Lægedistrikt det ugunstigste med 13,0 % af Folketallet.

De gunstigste ere: Randers Lægedistrikts Landkreds med 1,1 %, Hobro Lægedistrikts Landkreds med 1,8 % og Silkeborg Lægedistrikts Landkreds med 2,4 % af Folketallet.

De enkelte Sygdomme.

Af Variolæ, Dysenteria, Cholera asiatica og Typhus exanthematicus er ikke anmeldt noget Tilfælde.

Den **typhoide Feber** træder Aar for Aar mere i Baggrunden. I 1904 opviser det samlede Embedsomraade et ringere Antal Tilfælde end de foregaaende Aar (61).

Fra alle Kjøbstæderne er anmeldt 16 Tilfælde, af hvilke 1 i Viborg, 11 i Skive, 3 i Thisted og 1 i Nykjøbing (Mors).

Fra Landsognene er anmeldt 45 Tilfælde, heraf har Viborg Lægedistrikt 11, Thyholm 9, Skive 8, Thisted 4, Silkeborg, Vestervig og Mors hver 3, Farsø 2, Randers og Sjørup hver 1. Fra Frijsenborg, Hobro og V. Hanherred Lægedistrikt er der ikke anmeldt noget Tilfælde.

Oversigt

over de epidemiske Sygdomme i Viborg og Thisted Amters Fysikat i Aaret 1904

efter de af Distriktslægerne til Fysikatet indsendte Sygelister.

Sygdomme.	Kjøbstæderne.						Landkredsene.														Hele Embedsområdet.	
	Viborg.	Skive.	Thisted.	Nykjøbing (Mors).	Samtlige Kjøbstæder.	% af Folketal.	Viborg.	Skive.	Sjørup.	Silkeborg.	Frijsenborg.	Randers.	Hobro.	Farsø.	V. Hanherred.	Thisted.	Vestervig.	Thyholm.	Morsø.	Samtlige Landdistrikter.	% af Folketal.	Tilsammen.	% af Folketal.
Variolæ																						
Dysenteria																						
Cholera asiatica																						
Typhus exanthematicus																						
Febris typhoidea	1	11	3	1	16	0,06	11	8	1	3		1		2		4	3	9	3	45	0,02	61	0,03
Meningit. cerebrospin. epidem.							2	1	1					1	2	1	2	1		11	0	11	0
Diphtheria	19	5	16	6	46	0,2	46	6	2	9	1	7	2		8	25	3	5	16	130	0,08	176	0,1
Croup				2	2	0,01	5	3		6	1	2		1	1	5			2	26	0,02	28	0,02
Scarlatina	42	9	2	105	158	0,6	77	76	6	7	8	6		25	14	24	5	17	117	382	0,2	540	0,3
Morbilli	2	1	153		156	0,6	16	15	3		7			6	69	5	46	8		175	0,1	331	0,2
Influenza	122	25	15	65	227	0,9	189	62	15	5	19			6	93	18	12	27	67	513	0,3	740	0,4
Febr. gast. & cont.				2	2	0,01	1			1								3	60	65	0,04	67	0,04
Varicellæ (6), Rubeolæ (1)	6		1		7	0,03		1			1			3		1				6	0	13	0
Tussis convulsiva	8	1	7	57	73	0,3	11	6	4		2			3		1		8	40	75	0,05	148	0,08
Angina parotidea	1	3	3	51	58	0,2	43	9	5	25		3	1	4	2		3		20	115	0,07	173	0,09
Febris intermittens																			1	1	0	1	0
Febris puerperalis		3	1	1	5	0,02	6	5	2	4	3		2			3	2	6	3	36	0,02	41	0,02
Erysipelas	15	5	5	11	36	0,1	47	29	1	2	6	1		9	8	14	22	7	24	170	0,1	206	0,1
Febris rheumatica	28	4	17	17	66	0,3	66	37	21	5	8	1	2	17	2	32	17	7	20	235	0,1	301	0,2
Pneumonia crouposa	11	5	28	14	58	0,2	156	104	38	14	28	8	16	51	24	71	33	25	43	616	0,1	674	0,1
Tracheo Bronchitis	167	81	214	163	625	2,1	545	270	116	29	83	8	39	37	110	183	266	58	225	1969	1,3	2594	1,1
Bronchopneum & Bronchit. capill.	29	18	71	21	139	0,5	359	158	23	32	42	7	10	40	47	103	70	15	104	1010	0,6	1149	0,6
Angina tonsillaris	120	65	149	97	431	1,7	281	183	36	10	37	10	10	48	33	78	146	51	73	996	0,6	1427	0,8
Cholerine & Catarrh. intest. acut.	150	75	189	168	582	2,2	437	254	66	39	57	11	26	108	30	77	103	31	105	1344	0,9	1926	0,1
Tilsammen	721	311	874	781	2687	10,4	2298	1227	340	191	303	65	108	361	443	645	733	278	928	7920	5,0	10607	
% af Folketal	8,0	6,1	14,1	13,8	10,1		6,6	4,5	13,0	2,1	4,3	1,1	1,8	7,8	5,1	3,6	5,8	5,6	5,5	5,0			5,8
Gonorrhoea	17	3	6		26	0,1	1	2		1			1	2	1	1				9	0	35	0,02
Ulcus venereum							1													1	0	1	0
Syphilis acqvisit (e coit. imp.)	1	2		1	4	0,2	3							1	1	2	1	1		9	0	13	0
Syphilis (acqvisit) insons			1		1	0						1								1	0	2	0
Syphilis congenita								1												1	0	1	0
Scabies	22	3	18	23	66	0,3	135	144	105	26	23		11	18	22	75	92	11	83	745	0,5	811	0,4
Delirium tremens	1		4	3	8	0,3	3	1												4	0	12	0

I Skive By, hvor Sygdommen i 1903 slet ikke viste sig, optraadte i Juli—September 11 spredte Tilfælde, der alle vare lette og uden Dødsfald.

Paa Thyholm optraadte en lille Epidemi, der syntes at stamme fra Mejeriet i Hvidbjerg. Fra Egnen omkring Bjerringbro omtales et Par Husepidemier med 3 Tilfælde paa hvert Sted.

Iøvrigt har alle Tilfældene været sporadiske og gjennemgaaende milde.

Paa Sygehusene i Viborg Amt behandledes vederlagsfrit 23 Patienter med 1 Dødsfald.

— — - Thisted — — — 21 — — 1 —

Efter Mortalitetstabellerne døde i Viborg By 1, i Skive, Thisted og Nykjøbing (Mors) ingen.

Meningitis cerebrospinalis epidem. optraadte med 11 Tilfælde.

I Kjøbstæderne har Sygdommen slet ikke vist sig. Fra Landdistrikterne er anmeldt 2 Tilfælde i Viborg Lægedistrikt, 2 Tilfælde i V. Hanherred og 2 Tilfælde i Vestervig; i Skive, Sjørup, Farsø, Thisted og Thyholm 1 Tilfælde i hvert Distrikt.

Fra V. Hanherred Lægedistrikt berettes, at Sygdommen de sidste Aar har været endemisk paa Hannæs.

Iøvrigt er Sygdommen optraadt spredt og uden indbyrdes Forhold mellem de enkelte Tilfælde.

Paa Sygehusene i Viborg Amt behandledes vederlagsfrit 2 Patienter, der begge døde.

— — - Thisted — — — 5 — med 1 Dødsfald.

Efter Mortalitetstabellerne døde ingen i Kjøbstæderne.

Diphtheria viser i 1904 det samme lave Tal som i 1903, nemlig 176 Tilfælde (i 1903 170 Tilfælde). I Kjøbstæderne optraadte 46 Tilfælde (i 1903 kun 25 Tilfælde), der vare fordelte saaledes: Viborg 19, Thisted 16, Nykjøbing (Mors) 6 og Skive 5.

Landsognene i Viborg, Thisted og Morsø Lægedistrikter have det største Antal, nemlig respektive 46, 25 og 16 Tilfælde; derefter kommer Silkeborg, V. Hanherred, Randers, Skive og Thyholm Lægdistrikter med respektive 9, 8, 7. 6 og 5 Tilfælde. Kun i Farsø Lægedistrikt har Sygdommen ikke vist sig.

Tilfældene have i det Hele været spredte og meget milde.

Fra Thisted og Hanherredernes Lægedistrikter omtales Smaa-Epidemier i Hundborg, Kjettrup og Fjerritslev.

Paa Sygehusene i Viborg Amt behandledes vederlagsfrit 72 Tilfælde med 2 Dødsfald.

— — - Thisted — — — 68 — — 1 —

Efter Mortalitetstabellerne døde i Viborg 2, i Thisted 1, i Skive og Nykjøbing (Mors) ingen.

Croup (Strubehoste) er fra hele Fysikatet anmeldt med 28 Tilfælde imod 42 Tilfælde i 1903. Denne Form af Difteri er altsaa gaaet ganske overordentlig ned i Antal.

I samtlige Kjøbstæder forefaldt kun 2 Tilfælde i Nykjøbing (Mors).

I Landdistriktene ere de fleste Tilfælde optraadt i Silkeborg, Viborg og Thisted Lægedistrikter med respektive 6, 5, og 5 Tilfælde. Fra Sjørup, Hobro, Vestervig og Thyholm Lægedistrikter ere ingen Tilfælde anmeldte.

Paa Sygehusene i Viborg Amt behandledes vederlagsfrit 6 Tilfælde med 1 Dødsfald.

— — - Thisted — — — 8 — — 2 —

Efter Mortalitetstabellerne døde ingen i Kjøbstæderne.

Scarlatina (Skarlagensfeber) har i 1904 ligesom de foregaaende Aar været sporadisk tilstede i omtrent hele Fysikatet saavel i Kjøbstæderne som i Landsognene. Morsø Lægedistrikt har

været hjemsøgt næsten hele Aaret af en større Epidemi; mindre samlede Epidemier omtales fra Viborg Lægedistrikt i Skals og Omegn i Foraarsmaanederne og i Kjellerup og Omegn i Efteraarsmaanederne, og fra Skive Lægedistrikt i Egnen om Glyngøre Stationsby og Dele af de omliggende Sogne Nautrup og Vile. Kun fra Landsognene i Hobro Lægedistrikt ere ingen Tilfælde anmeldte.

Fra hele Embedsomraadet er anmeldt 540 Tilfælde (i 1903: 402), heraf fra Viborg Amt 256, (Kjøbstæderne 51, Landsognene 205), fra Thisted Amt 284, (Kjøbstæderne 107, Landsognene 177).

I Kjøbstæderne optraadte 158 Tilfælde (i Nykjøbing [Mors] 105, i Viborg 42, i Skive 9 og i Thisted 2).

I Landsognene optraadte ialt 382 Tilfælde. De største Tal findes paa Mors 117 Tilfælde, i Viborg Lægedistrikt 77, Skive Lægedistrikt 76, Farsø Lægedistrikt 25, Thisted Lægedistrikt 24 og Thyholm Lægedistrikt 17.

Paa Mors har Epidemien været særlig koncentreret med ialt 222 Tilfælde (i Nykjøbing 105 og i Landsognene 117).

I Viborg og Skive Lægedistrikter findes ogsaa et betydeligt Antal Tilfælde, ialt 204. For begge de nævnte Lægedistrikters Landsogne omtrent det samme Tal (Viborg 77 og Skive 76), men medens Viborg Kjøbstad har 42 Tilfælde er der fra Skive kun anmeldt 9 Tilfælde.

Af det samlede Antal Tilfælde fra hele Fysikatet (540), falder altsaa de 426 paa de nævnte 3 Lægedistrikter. Men alle de nævnte Tal giver kun et højst ufuldstændigt Udtryk for Sygdommens Udbredelse, idet et meget betydeligt Antal Tilfælde ikke har været under Lægebehandling og saaledes ikke ere blevne optagne i Statistiken. Sygdommen er nemlig i sin Helhed optraadt med en saa mild Karakter, at den mange Steder ikke er bleven paaagtet af Befolkningen. Dette udelukker dog ikke, at der hist og her har vist sig alvorlige Tilfælde. Paa Sygehuset i Nykjøbing (Mors), hvor der behandledes 180 Tilfælde, indkom enkelte Patienter i moribund Tilstand og der indtraf i det Hele 9 Dødsfald.

Af Komplikationer iagttoges Otiter ret almindeligt, medens Nefriter var mindre hyppige. Fra Egnen i og om Kjellerup omtales Otiter og Glandelabscesser som temmelig ondartede.

Paa Sygehusene i Viborg Amt behandledes vederlagsfrit 117 Tilfælde med 1 Dødsfald.

— — - Thisted — — — 221 — — 9 —

Efter Mortalitetstabellerne døde i Nykjøbing (Mors) 10, i Viborg 1, i Skive 1, i Thisted ingen.

Morbilli (Mæslinger). I den sidste Halvdel af Aar 1903 var Mæslingerne forsvunden fra omtrent hele Fysikatet; kun i Viborg og Skive Lægedistrikter optraadte faa og spredte Tilfælde som Efternølere fra den store Epidemi i 1902 og den første Halvdel af 1903.

I den første Halvdel af 1904 var Forholdene uforandrede; i Viborg og Skive Lægedistrikter vedblev der at optræde faa og spredte Tilfælde af Mæslinger — hovedsagelig i Landdistriktene — saa tabte Sygdommen sig lidt efter lidt, og fra August—September var Epidemien afløben i de nævnte Distrikter og i det Hele i Viborg Amt.

I Thisted Amt, der i 1902 var aldeles forskaanet for Mæslinge Epidemier, og hvor der i 1903 kun optraadte en Epidemi i Vestervig Lægedistrikt, tog Sygdommen i 1904 fat i Juni, atter i Vestervig Lægedistrikt, især i Egnen omkring Bedsted og Skyum og varede til ind i Oktober. Landsognene i Thisted Lægedistrikt synes ikke at have været synderlig angrebne, men i Thisted Kjøbstad begyndte i September en ret betydelig Epidemi, der fortsatte sig Aaret ud. I det Hele anmeldtes 153 Tilfælde fra Thisted By. Den tredie samlede Epidemi i Thisted Amt begyndte i V. Hanherred i Oktober og fortsatte sig Aaret ud med Maximum i December. Der anmeldtes i det Hele fra V. Hanherred 69 Tilfælde.

Fra det samlede Embedsomraade er anmeldt 331 Tilfælde (fra Kjøbstæderne 156 og fra Landsognene 175).

Fra Viborg Amt er kun anmeldt 50 Tilfælde (fra Kjøbstæderne 3 og fra Landsognene 47).

Fra Thisted Amt er anmeldt 281 Tilfælde (fra Thisted By 153 og fra Thyland og V. Hanherred 128). Paa Mors viste Sygdommen sig slet ikke. Selvfølgelig giver de anførte Tal ikke noget paalideligt Udtryk for Epidemiens Styrke, de tjener kun til at fastslaa, at der i Vestervig, Thisted og V. Hanherred Lægedistrikter har været store Epidemier af Mæslinger, der vistnok har omfattet næsten alle Børn og enkelte Voksne. De Angrebne i disse store Epidemier behandles i Hjemmene med Husraad og der hentes kun Læge, naar der optræder Komplikationer, der ængste Omgivelserne.

Efter Mortalitetstabellerne døde ingen i Kjøbstæderne.

Influenza er i 1904 optraadt med et meget mindre Antal Tilfælde end i 1903, men dog i større Antal end i 1902.

I det Hele er anmeldt 740 Tilfælde (227 i Kjøbstæderne og 513 i Landdistrikterne). Som de foregaaende Aar har Viborg Lægedistrikt det største Antal Tilfælde (311), herefter kommer Morsø Lægedistrikt med 132, V. Hanherred med 93 og Skive Lægedistrikt med 87 Tilfælde. De øvrige Lægedistrikter have kun smaa Tal. Fra Randers og Hobro Lægedistrikter er Sygdommen ikke anmeldt. Det største Antal Tilfælde indtraf i Aarets første Maaneder, de færreste i Oktober og November.

I Skive By antog Sygdommen i December Karakteren af en virkelig Epidemi.

Tussis convulsiva (Kighoste). Den Epidemi, som i 1903 hjemsøgte Morsø Lægedistrikt, fortsatte sig gjennem Aaret 1904 uden at naa nogen større Udbredelse. Ialt anmeldtes dog 97 Tilfælde (57 fra Nykjøbing Kjøbstad og 40 fra Landsognene). Det samlede Antal Tilfælde for hele Fysikatet er 148. De 51 Tilfælde findes spredte i Distrikterne. Fra Silkeborg, Randers, Hobro, V. Hanherred og Vestervig Lægedistrikter ere ingen Tilfælde anmeldte.

Efter Mortalitetstabellerne døde 5 i Nykjøbing (Mors), i de øvrige Kjøbstæder ingen.

Angina parotidea (Faaresyge) er anmeldt med 173 Tilfælde, hvoraf 94 fra Viborg Amt, særlig Viborg Lægedistrikts Landsogne (43). Fra Thisted Amt er anmeldt 79 Tilfælde, hvoraf de 71 fra Morsø Lægedistrikt.

Læge *Schjerup* i Kjellerup anfører, at Tilfældene for en Del var ret alvorlige, af langvarigt, febrilt Forløb og hyppigt komplicerede.

Af **Febris intermittens** (Koldfeber) er kun anmeldt 1 Tilfælde i Morsø Lægedistrikts Landkreds.

Febris puerperalis (Barselfeber). Efter Jordemoderprotokollerne har de Fødendes Antal i 1904 været 5558, af disse har 41 haft Barselfeber altsaa 0,7 %. Tilfældene synes at have været spredte.

Efter Mortalitetstabellerne døde af Barselfeber 2 i Thisted og 1 i Nykjøbing (Mors), i Viborg og Skive ingen.

Erysipelas (Rosen) er anmeldt med 36 Tilfælde i Kjøbstæderne og med 170 i Landsognene.

Febris rheumatica (Gigtfeber) er anmeldt med 66 Tilfælde i Kjøbstæderne og med 235 i Landsognene.

Pneumonia crouposa (Lungebetændelse) er anmeldt med 58 Tilfælde i Kjøbstæderne og med 616 i Landsognene.

Tracheo-Bronchitis er anmeldt med 625 Tilfælde i Kjøbstæderne og med 1969 i Landsognene.

Bronchopneum & Bronchit. capill. er anmeldt med 139 Tilfælde i Kjøbstæderne og med 1010 i Landsognene.

Angina tonsillaris (Halsbetændelse) er anmeldt med 431 Tilfælde i Kjøbstæderne og med 996 i Landsognene.

Cholerine & Catarrh. intest. acut (Indenlandsk Cholera og akut Diarrhoe) er anmeldt med 582 Tilfælde i Kjøbstæderne og med 1344 i Landsognene.

Veneriske Sygdomme. Antallet af de veneriske Sygdomme er for hele Fysikatet 52 Tilfælde.

	1904.	1903.	1902.	1901.	1900.	1899.	1898.	1897.	1896.	1895.
Gonorrhoea	35	34	39	33	28	28	31	23	39	42
Ulcus venereum	1	3	2	5	5	4	4	1	3	1
Syphilis acqvisit (e. coit imp.)	13	12	12	12	5	7	7	8	9	10
Syphilis (acqvisit) insons	2	2	1	2	2	5	3	2	8	»
Syphilis congenita	1	4	5	1	3	3	4	1	3	»
	52	55	59	53	43	47	49	35	62	53

Andre epidemiske Sygdomme.

I Sommer- og Høstmaanederne optraadte paa Mors en Del Tilfælde af en ejendommelig Sygdom. Den var særlig karakteriseret ved heftig Pleurodyne, Hovedpine og moderat Feber og forløb i Almindelighed paa faa Dage. I enkelte Tilfælde var der tillige stærk Søvnløshed og lette Delirier. Meddelt af *Lund* (Øster Jølby).

Icterus catarrhalis er i Aarets sidste Halvdel optraadt epidemisk i Viborg Lægedistrikt saavel i Viborg By som i Landdistriktet, særlig hos Børn og ikke sjeldent som Husepidemier.

Herpes Zoster er iagttaget af *Schjerup* (Kjellerup) i usædvanligt stort Antal.

Pleuritis optraadte i Thisted Lægedistrikt med et paafaldende stort Antal Tilfælde, der giver Distriktslægen Anledning til at antage, at Sygdommen er optraadt epidemisk.

Kroniske Sygdomme.

Det samlede Antal Dødsfald af kroniske Sygdomme i Kjøbstæderne udgjør (efter Fradrag af de Individer, der er hjemhørende andetsteds) 272, og af disse opføres Tuberculosis med 60 Tilfælde og Cancer med 29 Tilfælde.

Overførte Dyresygdomme.

Et Tilfælde af **Miltbrand** overført paa Mennesker omtales af *Schjerup* (Kjellerup).

Tineaformer overført særlig fra Kvæget, omtales i flere Medicinalberetninger.

Hestens Mundsyge overført paa Mennesker er iagttaget i 2 Tilfælde af *Traustedt* (Gjedsted).

Forgiftninger.

Forgiftning ved **Chlorzink i saltsur Opløsning** (Loddevand) er iagttaget af *Andersen* (Nykjøbing, Mors). Et Barn, 4 Aar gl., havde drukket en Slurk af Opløsningen. Den medførte Ætsning af Mund og Svælg og stærke Brækninger. Helbredelse uden Stenoser eller andre generende Følger.

Kulosforgiftning er iagttaget af *Hinding* (Nykjøbing, Mors) hos 2 smaa Børn; begge kom sig.

Indaanding af **Tjæredampe** medførte Forgiftning (Sløvhed, Opkastning, mørk olivengrøn Urin) hos et 6 Aar gl. Barn. Tilfældet omtalt af *Wilkens* (Balling). Helbredelse.

Borsyreforgiftning er iagttaget af *Schjerup* (Kjellerup). Et Flaskebarn fik af en Fejltagelse sin Mælk heldt paa en Flaske, der indeholdt 3 % Borsyreopløsning. Tilfældet, der var ret alvorligt med Ecclampsi, forløb heldigt.

Forgiftning ved **Opium + Alkohol** omtales af *Andersen* (Viborg). En 6 Aar gl. Dreng havde drukket ca. 75 Gram Liqv. pect. benzoic. c. glycerin. Trods energisk Behandling døde Drengen efter ca. 10 Timers Forløb.

3 Forgiftningstilfælde hos smaa Børn, der havde drukket henholdsvis **Lysol**, en Blanding af **tyk Kamferolie og Chloroform** og en Blanding med **Kamferspiritus,** omtales af *Nielsen* (Koldby). Helbredelse.

Den offentlige Hygiejne.

Medens Thisted Amt har Sundhedsvedtægter saavel i Kjøbstæderne som i næsten alle Landkommuner, har Viborg Amt fremdeles kun Sundhedsvedtægter i Kjøbstæderne og i 2 Landkommuner (Vium-Sjørslev-Almind og Gjødvad-Balle Kommuner) samt Aalestrup Stationsby (i Østerbølle Sogn) og Roslev Stationsby (i Roslev Sogn).

En Sundhedsvedtægt for Fjerritslev Stationsby blev i Efteraaret 1904 vedtaget af Sogneraadet og indsendt til Justitsministeriets Approbation.

Sundhedskommissionerne i Byerne arbejder tilfredsstillende, men Sundhedskommissionerne paa Landet lader ikke høre fra sig.

I **Fjerritslev** Stationsby er der ved privat Initiativ nedlagt Kloakledning gjennem største Delen af Hovedgaden og de fleste — men ikke alle — Grundejere har faaet indrettet Spildevandsledning til denne Kloak.

I Løbet af Aaret er Kloakanlæget fuldført i **Aalestrup** Stationsby, men da det fungerer uheldigt, idet Rørene paa de fleste Steder ikke ere tættede kontraktmæssigt, saaledes at Kloakindholdet siver ud i Jordbunden, er Anlæget ikke bleven godkjendt af Autoriteterne.

Iøvrigt giver de hygiejniske Forhold ikke Anledning til særlig Omtale.

Legale Forretninger.

Der er i 1904 foretaget 3 legale Obduktioner og 84 legale Ligsyn. (Selvmord 19, Ulykkestilfælde og »andre Hændelser« 64, Drab og Mord 1).

Offentlig Vakcination.

Ved den offentlige Vakcination i Fysikatet er vakcineret 4451 Børn (af Mandkjøn 2278, af Kvindekjøn 2173).

Der er overalt anvendt animal Lymfe med tilfredsstillende Resultat.

Apothekvæsen.

Antallet af Apotheker i Fysikatet er ved Udgangen af Aar 1904 ialt 15.

I 1904 er følgende nye Apotheker oprettede i Fysikatet:

1) Apotheket i **Balling**. aabnet for Driften den 26. Marts. (Indehaver Apotheker *L. d'Arrest*).
2) Apotheket i **Vils**, aabnet for Driften den 22. Maj. (Indehaver Apotheker *H. V. Lausen*).
3) Hjælpeapotheket i **Frøstrup**, henhørende under Apotheket i Fjerritslev, aabnet for Driften den 14. Juli.

Apothekerne i Nykjøbing (Mors), Thisted, Roslev, Vils og Balling samt Frøstrup Hjælpeapothek er i Løbet af Aaret blevet visiterede af Fysikus og den pharmaceutiske Visitator.

Medikamenthaandkjøbsudsalg.

Af saadanne Udsalg findes ved Udgangen af Aar 1904 2 i Fysikatet (Jegindø og Aalestrup).

Lægepersonalet.

Den 1. Januar 1904 fandtes i Fysikatet 67 Læger.
— 31. Decbr. — — — 66 —

Tilgang: *J. A. Meyer* nedsatte sig i Kjellerup.
C. Vogel overtog atter sin Praxis i Skals.
J. C. Berkow nedsatte sig i Lem pr. Skive.
N. C. Ilsøe — i Thisted.
C. Vett — i Thisted.
V. M. E. Buus overtog atter sin Praxis i Hundborg pr. Sjørring.

Afgang: *J. F. V. Lomholt* fraflyttede Skals.
C. Lundh — Lem, pr. Skive.
S. Fenger — Thisted.
C. Vett — Thisted.
P. P. Nordgaard — Nors, pr. Thisted.

Sygehusene i Viborg og Thisted Amters Fysikat i Aaret 1904.

	Viborg Amts og Bys fælles Sygehus i Viborg.	Viborg Amts og Skive Bys fælles Sygehus i Skive.	Thisted Amts og Bys fælles Sygehus i Thisted	Thisted Amts og Nykjøbing Bys fælles Sygehus i Nykjøbing (M.).	Thisted Amtssygehus i Vestervig.	Thisted Amtssygehus i Koldby.	Thisted Amtssygehus i Hvidbjerg.	Thisted Amtssygehus i Fjerritslev.	Viborg Fattiggaards Sygestuer.	Thisted Fattiggaards Sygestuer*).
Antal Senge	90	78	70	50	18	12	12	22	17	
Antallet af Syge ved Aarets Begyndelse	61	52	32	18	2	9	2	8	2	
» indkomne i Aarets Løb	722	593	407	433	106	116	80	113	43	
Udskrevne efter fuldendt Kur	625	419	326	307	88	87	58	102	36	
» uden fuldendt Kur	39	145	58	75	7	20	16	8	3	
Døde	46	33	25	28	8	3	3	8	3	
Tilbage ved Aarets Slutning	73	48	30	41	5	15	5	3	3	
Sygedagenes Antal for de udskrevne, for alle	25852	19673	12109	10136	2210	3597	2450	2756	796	
» gjennemsnitlig for hver.	39,9	34,9	31,5	26,5	23,3	33,6	33,1	25,1	20,4	
Sygedagenes Antal for de døde, for alle	2279	1126	700	229	200	7	70	84	69	
» gjennemsnitlig for hver.	49,15	34,1	28,0	8,2	25,0	2,3	23,3	10,5	23,0	
Maaneden med *størst Belægning*	Maj	April	Oktbr.	Nvbr.	Juli	Maj	Nvbr.	Juni	April	
Antal Forplejningsdage	2851	2023	1208	1606	282	435	428	400	199	
Daglig Middelbelægning	92,0	67,1	39,0	53,5	9,1	14,0	14,3	13,3	6,6	
Maaneden med *mindst Belægning*	Januar	Oktbr.	August	Juni	April	Nvbr.	Febr.	Dcbr.	Septb.	
Antal Forplejningsdage	2143	1644	948	583	165	317	90	140	66	
Daglig Middelbelægning	69,1	53,0	30,6	19,4	5,5	10,6	3,1	4,5	2,2	
Antal Forplejningsdage *for hele Aaret*	29744	22344	12991	10613	2131	4465	3289	2970	1477	
Daglig Middelbelægning	81,3	61,0	35,5	29,0	5,8	12,2	9,0	8,1	4,0	
Større kirurgiske Operationer	399	324	120	29	24	65	20	16	„	
Legemsbeskadigelser	57	33	56	20	8	11	4	5	„	
Fnat	4	33	25	25	23	„	2	17	27	
Sindssygdomme	10	16	23	12	„	1	„	2	2	
Veneriske Sygdomme	2	4	2	1	„	„	„	2	4	
Andre akute Sygdomme	189	211	158	282	25	53	40	53	4	
Andre kroniske Sygdomme	460	296	143	93	50	51	34	34	6	
Af ovenanførte Antal lede af:										
Gonorrhoe	„	2	2	„	„	„	„	2	3	
Venerisk Saar	„	„	„	„	„	„	„	„	„	
Syphilis	2	2	„	1	„	„	„	„	1	
Typhoid Feber	16	7	5	4	1	3	8	„	„	
Meningitis cerebro-spin. epidem.	2	„	„	„	„	4	„	1	„	
Diphtheria	58	14	37	12	2	1	6	10	„	
Croup	3	3	„	7	„	1	„	„	„	
Scarlatina	60	57	11	180	2	12	11	5	„	
Drankergalskab	„	3	10	3	2	1	„	„	1	
Pyæmi	„	„	„	„	„	„	„	„	„	
Rosen	„	„	„	„	„	„	„	„	„	
Hospitalsbrand	„	„	„	„	„	„	„	„	„	
Antal Sunde	3	39	„	1	„	3	2	2	1	

*) Ingen Belægning i 1904.

Anm. Viborg Amt er Medejer af Sygehusene i Hammel og Hobro og har efter Overenskomst med de paagjældende Amter Ret til at indlægge Patienter paa Sygehusene i Silkeborg og Randers.

S. E. Høyrup fraflyttede Hundborg, pr. Sjørring.
J. A. Sparrewohn — Vestervig.
G. F. O. Teisen i Kjellerup, død.

Aaret sluttede med: 1 Fysikus, 8 Distriktslæger, 2 Militærlæger, 2 Læger ved Sindssygeanstalten i Viborg, 52 praktiserende Læger og Reservelæger ved Sygehuse og 1 privatiserende Læge, ialt 66 Læger, hvoraf 21 har Distributionsret.

Tandlæger.

I Fysikatet findes 8 Tandlæger; i Viborg 2, i Skive 1, i Thisted 2 og i Nykjøbing (Mors) 3.

Jordemødre.

Jordemødrenes Antal var ved Udgangen af Aaret ialt 92.

Distriktsjordemødre . . .	70.
Reservejordemødre .	11.
Privat prakts. Jordemødre	7.
Privatiserende —	4.

Sammen med vedkommende Distriktslæger har der i Aaret 1904 været afholdt Jordemoderkonferencer med ialt 34 Jordemødre.

Uddannede Sygeplejersker.

Ved Udgangen af Aaret fandtes i Fysikatet 29 uddannede Sygeplejersker.

Licentierede Practici

findes ikke i Fysikatet.

Fysikatet for Viborg og Thisted Amter i Juli 1905.

Heiberg.